

ČVUT

ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ KULTURNÍ KRAJINY • **PLASKO**

prof. Ing. arch. ThLic. Jiří KUPKA, Ph.D.

Mnichovo Hradiště, 16.9.2026

PLASKO

Krajina historického panství cisterciáckého kláštera Plasy

- Klášter od roku 1995 národní kulturní památka
- Od roku 1996 krajinná památková zóna

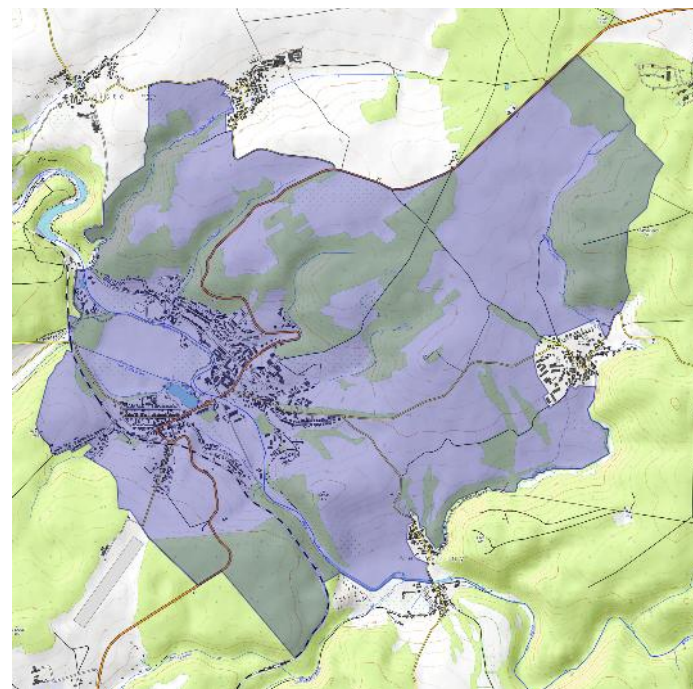
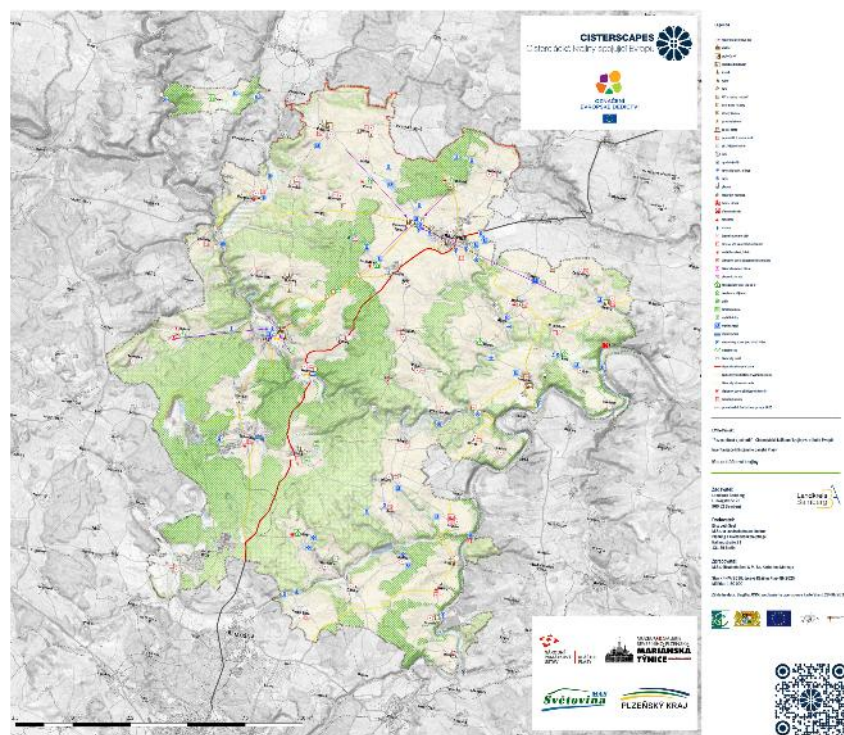
Mezinárodní věhlas = Součást Evropského dědictví – CISTERSCAPES

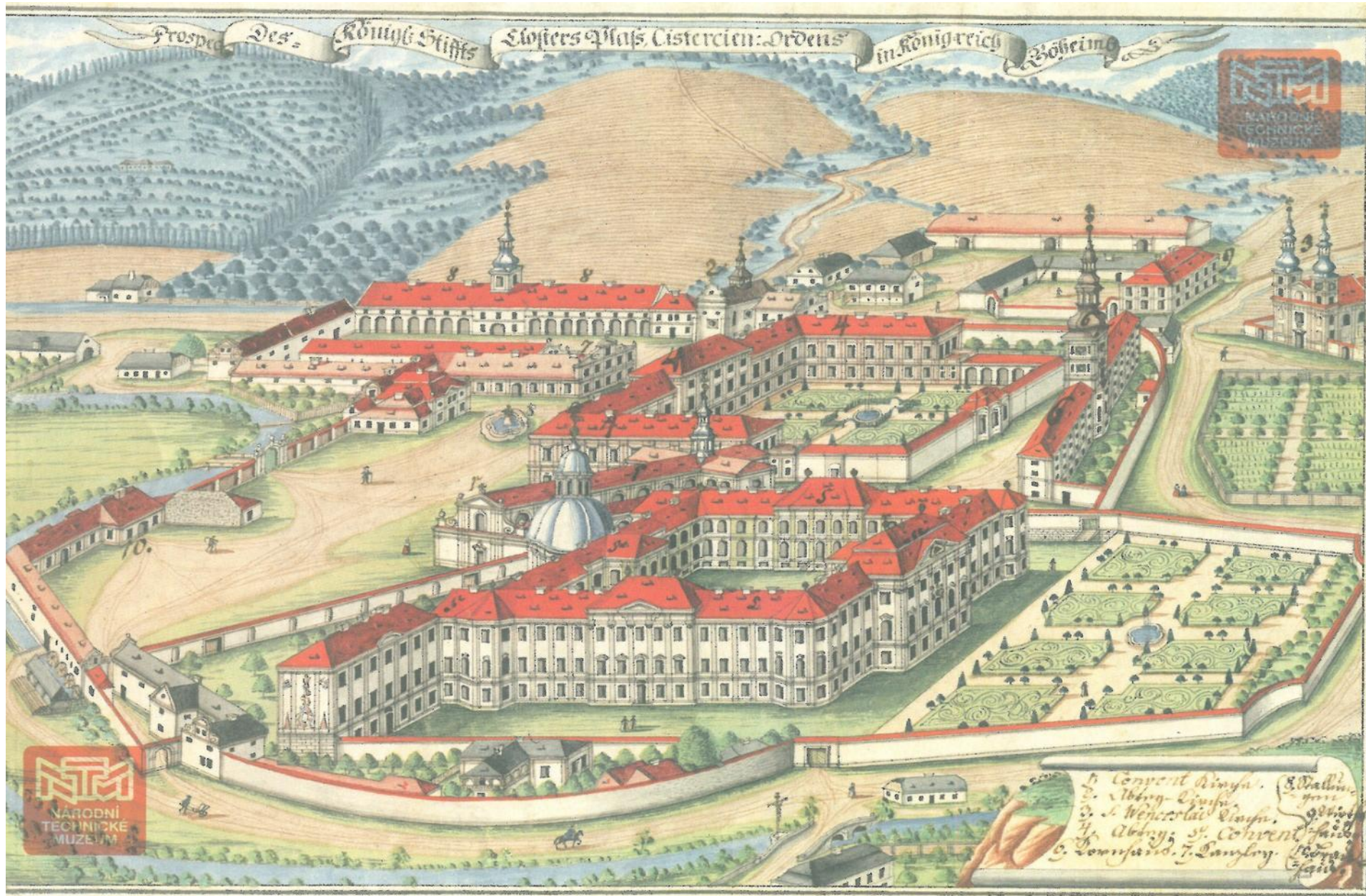
17 cisterciáckých klášterních krajín z 5 evropských zemí získalo označení Evropské dědictví (EHL).

CISTERSCAPES

connecting Europe

Plasy, před rokem 1785

1144 klášter založen Vladislavem II.
grandiózní přestavba za opatů
Ondřeje Troyera (1681-1699)
a **Evžena Tytla** (1699-1738)
(Jan Blažej Santini-Aichl a další)

1785 Klášter zrušen Josefem II.

1826 Metternichové
(do roku 1945)

Plasy, 1824

Vybrané jednotky HiKK na Plasku

- Krajina hospodářských dvorů Sechutice a Hubenov
- Krajina obor a lesů Sechutická (Olšanská) obora
- Komponovaná krajina staré plaské cesty a poutního areálu Mariánská Týnice

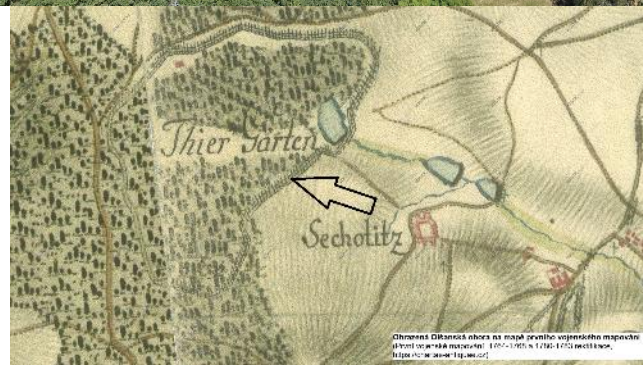
Hubenov

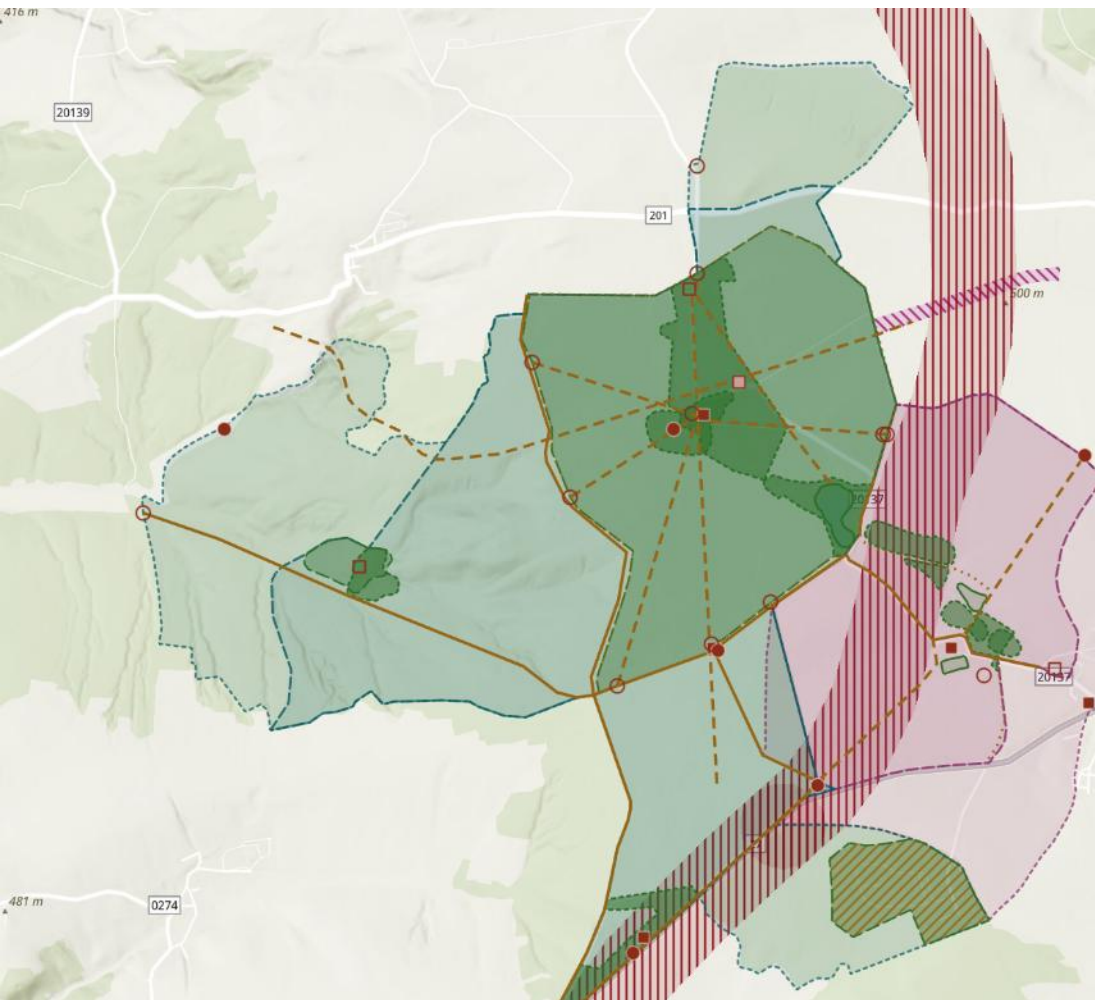

Mariánská Týnice

An aerial photograph showing a dense green forest covering most of the landscape. In the center, there is a small cluster of buildings, including a white house with a red roof and a long, low building. A road winds through the forest, and a small clearing is visible near the buildings. The text 'Krajina Olšanského polesí (typ 15: krajina obor a lesů)' is overlaid in the top right corner in yellow and white.

Krajina Olšanského polesí
(typ 15: krajina obor a lesů)

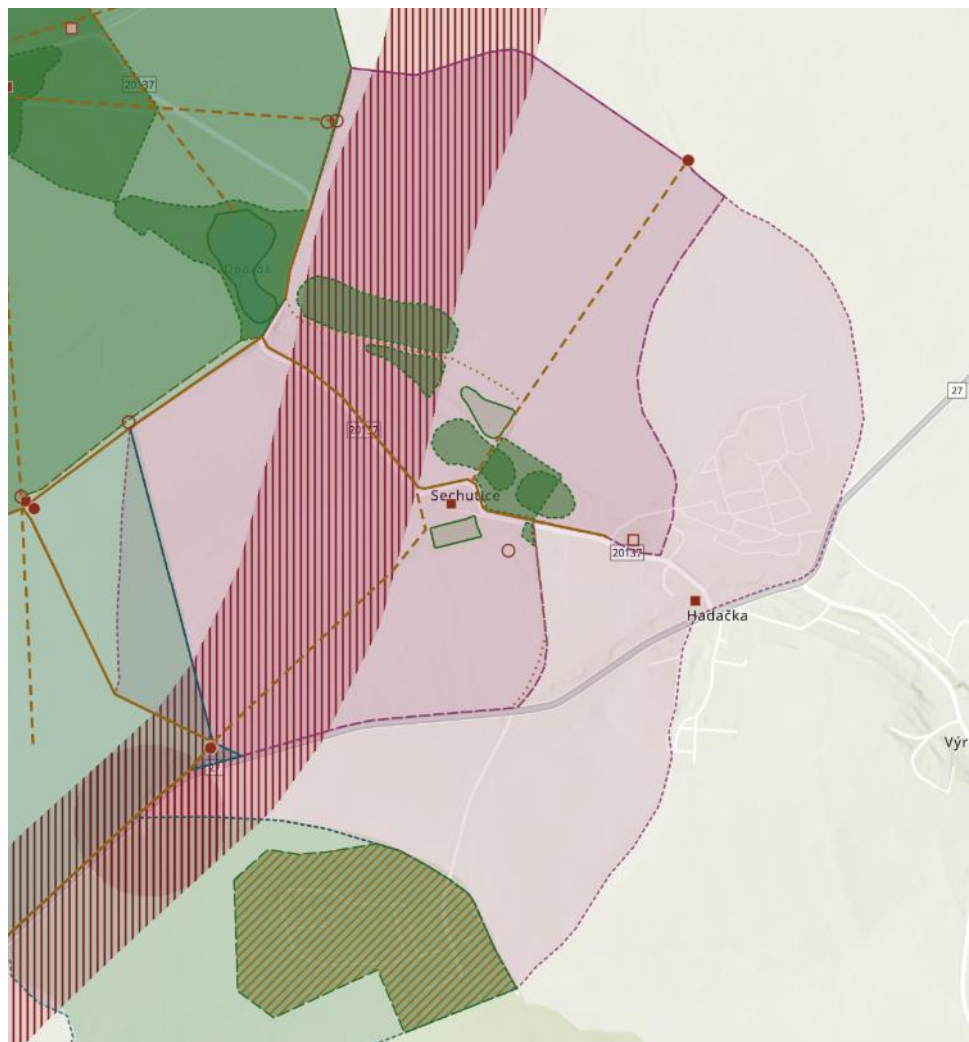

- **Vymezení jednoty HiKK**
- **Identifikace znaků HiKK**
- **Vytvoření interaktivní mapy**
<https://www.ovhikk-naki.cz/>

Krajina hospodářského dvora Sechutice (typ 9: Krajina vrchnostenských sídel a dvorů)

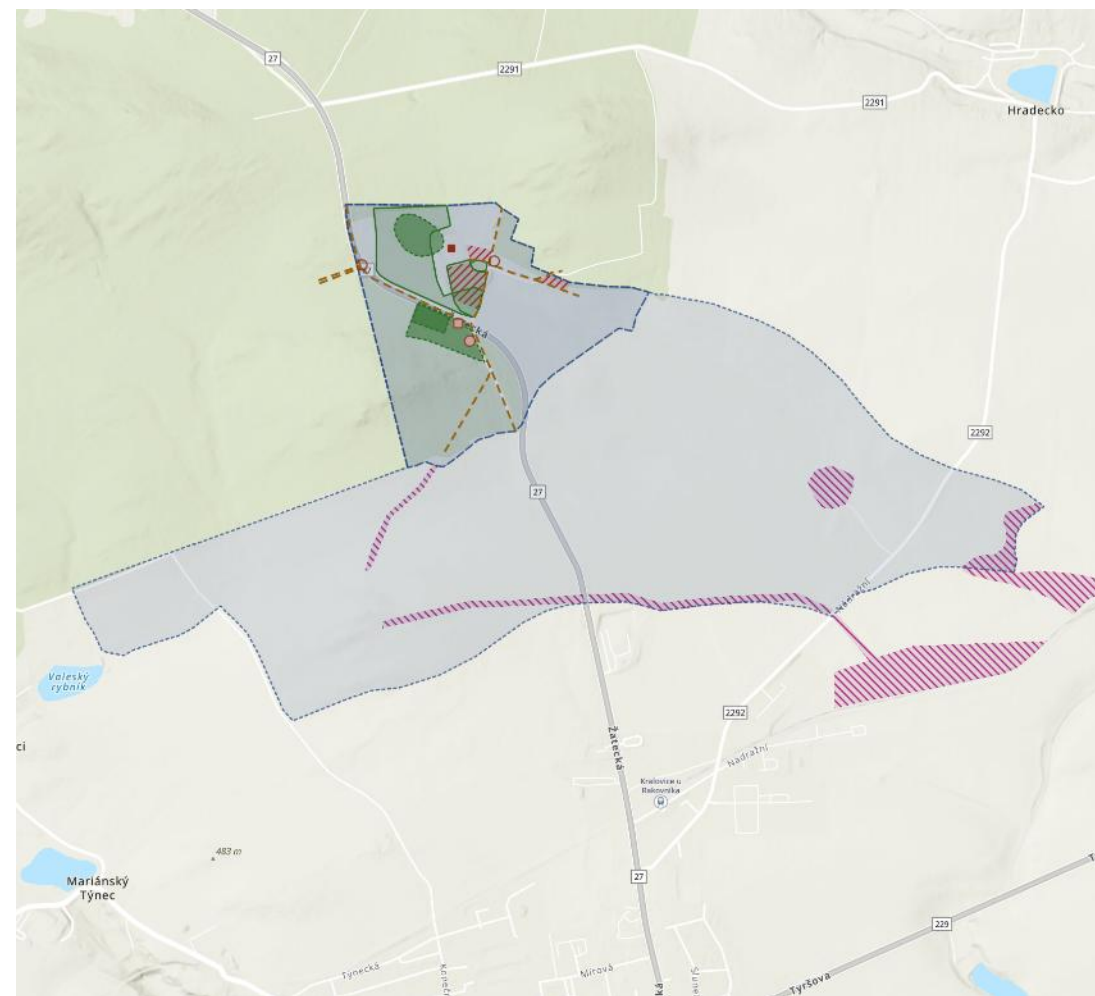

- Vymezení jednoty HiKK
- Identifikace znaků HiKK
- Vytvoření interaktivní mapy
<https://www.ovhikk-naki.cz/>

Krajina hospodářského dvora Hubenov (typ 9: Krajina vrchnostenských sídel a dvorů)

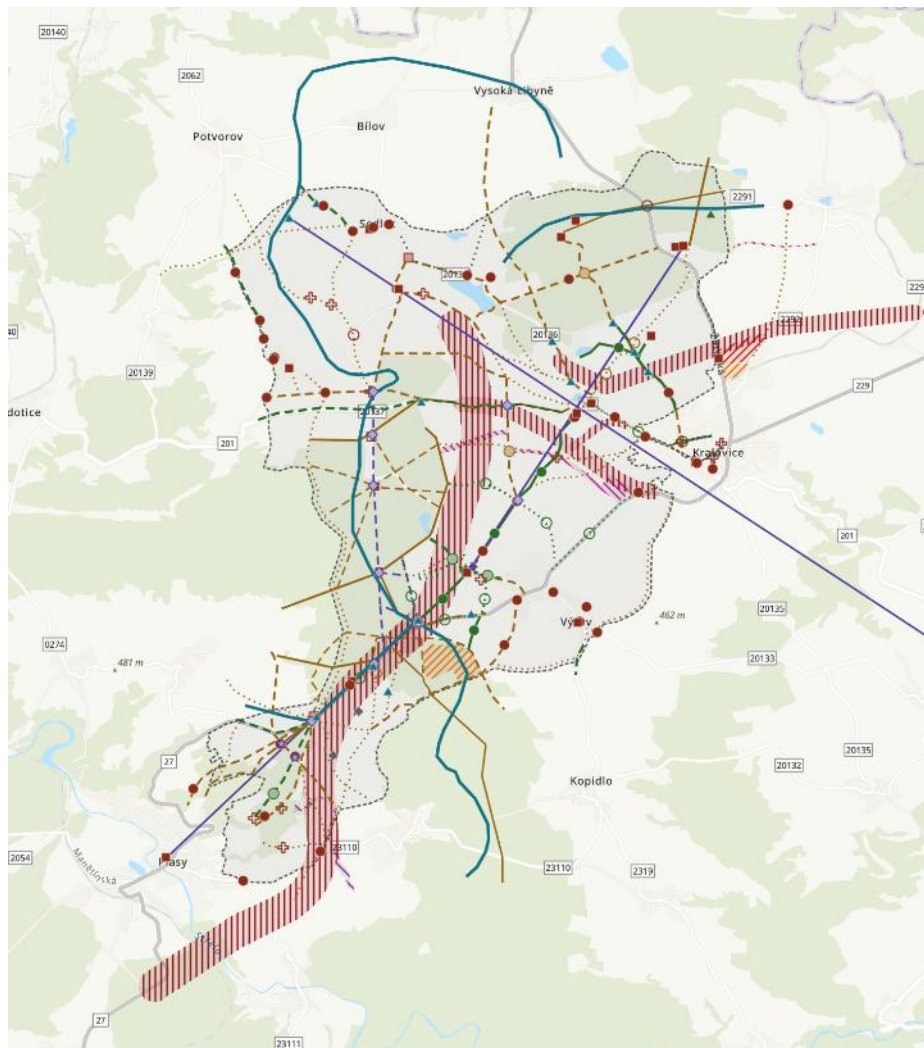

- **Vymezení jednoty HiKK**
- **Identifikace znaků HiKK**
- **Vytvoření interaktivní mapy**
<https://www.ovhikk-naki.cz/>

Komponovaná krajina poutního místa Mariánské Týnice a Staré plaské cesty

- **Vymezení jednoty HiKK**
- **Identifikace znaků HiKK**
- **Vytvoření interaktivní mapy**
<https://www.ovhikk-naki.cz/>

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

V interaktivní mapě řešeno ve dvou rovinách:

- **TYPOLOGICKÉ**

Soupis různých typů potenciálního ohrožení = u každého identifikovaného znaku (druhu znaku) tabulka možného ohrožení (jaké typy ohrožení představují hlavní riziko)

- **INDIVIDUÁLNÍ (KONKRÉTNÍ)**

**Analýza záměrů v nástrojích územního plánování
= zanesení do interaktivní mapy**

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

DOPRAVNÍ STAVBY

- Vysokorychlostní trati (VRT), silnice obchvaty, přeložky, dálnice vč. navazující infrastruktury...

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

DOPRAVNÍ STAVBY

- Vysokorychlostní trati (VRT), silnice obchvaty, přeložky, dálnice vč. navazující infrastruktury...

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

ZÁSTAVBA

- Urbanizace a suburbanizace, plošně rozsáhlé stavby a areály, komerční i rezidenční

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

ZÁSTAVBA

- Urbanizace a suburbanizace, plošně rozsáhlé stavby a areály, komerční i rezidenční

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

INTENZIVNÍ EXPLOATACE ÚZEMÍ

- Těžba nerostných surovin, lomy, kamenolomy, pískovny, cihelny, kácení lesů, vodní díla...

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

INTENZIVNÍ EXPLOATACE ÚZEMÍ

- Těžba nerostných surovin, lomy, kamenolomy, pískovny, cihelny, kácení lesů, vodní díla...

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

- Vedení VVN, produktovody ad..

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA

- Vedení VVN, produktovody ad..

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

PERIFERIZACE

- degradace území, opouštění území, ruderalizace, extenzifikace využití vč. brownfields, blackfields, periferie měst, vandalismus ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

PERIFERIZACE

- degradace území, opouštění území, ruderalizace, extenzifikace využití vč. brownfields, blackfields, periferie měst, vandalismus ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

NEVHODNÉ FORMY HOSPODAŘENÍ

- agrivoltaika, intenzivní sady, plantáže energetických dřevin, agrolesnictví ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

NEVHODNÉ FORMY HOSPODAŘENÍ

- agrivoltaika, intenzivní sady, plantáže energetických dřevin, agrolesnictví ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

NEVHODNÉ FORMY HOSPODAŘENÍ

- agrivoltaika, intenzivní sady, plantáže energetických dřevin, agrolesnictví ad.

Agrivoltaika – horizontální umístění panelů

Agrivoltaika – vertikální umístění panelů

Agrolesnictví

Intenzivní sady

Plantáž – topol japonský

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

NEVHODNÉ FORMY HOSPODAŘENÍ

- agrivoltaika, intenzivní sady, plantáže energetických dřevin, agrolesnictví ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

NEVHODNÉ FORMY HOSPODAŘENÍ

- agrivoltaika, intenzivní sady, plantáže energetických dřevin, agrolesnictví ad.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

VETRNÉ ELEKTRÁRNY, VÝŠKOVÉ STAVBY

- Vysílače, větrné parky, sila, komíny...

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

VETRNÉ ELEKTRÁRNY, VÝŠKOVÉ STAVBY

- Vysílače, větrné parky, sila, komíny...

V jedinečné barokní krajině na Plzeňsku vyrostou větrné elektrárny

Klára Mrázová

+ sledovat 366

645

16. 8. 2024, 5:30 • Mariánský Týnec

Nedaleko unikátního barokního areálu v Mariánské Týnici na severním Plzeňsku zřejmě vyrostou větrné elektrárny. Zájem o ně projevily některé přilehlé obce. Kritici namítají, že stavby ovlivní jedinečnou krajinu poblíž komplexu, jež má i mezinárodní věhlas.

 Plzeňský deník

Větrníky na Kralovicku? Ano

KRALOVICKO - Čtyři místa v Plzeňském kraji jsou vhodná pro výstavbu větrných elektráren.

24. 4. 2007

České vysoké učení technické v Praze
Fakulta architektury

Memorandum
k plaské cisterciácké klášterní krajině

Evropská unie každé dva roky vybírá evropské kulturní památky, kulturní krajiny, kulturní místa a památníky pro udělení označení "Evropské dědictví" (European Heritage Label – EHL). Tyto památky představují nejvýznamnější a mezinárodně uznávané zdroje evropské identity. Evropská komise udělila dne 17. IV. 2024 toto prestižní označení skupině vybraných 17 cisterciáckých klášterních krajin z 5 evropských zemí. V České republice se jedná o krajiny formované cisterciáckými kláštery Vyšší Brod, Žďár nad Sázavou, Velehrad a Plasy. Podnětem ke vzniku memoranda jsou stále aktuální záměry budování větrného parku s dopadem na obraz nejvýznamnějších scénérií plaské cisterciácké krajiny.

Po staletí prohlubovaná zkušenost cisterciáků s hospodařením vedla k hledání a rozvíjení způsobů využívání krajiny, které odpovídaly místním podmínkám a které současně směřovaly k naplňování představ prostředí jako obrazu ideálního řádu. V krajině plaských cisterciáků se jejich ekonomický model uzavřeného hospodářského systému rozvinul v členitě lesnaté a nepřehledné úrodné krajiny v povodí Střely. Svěšené území řád využil s plným porozuměním pro jeho potenciál. Vyváženou mozaiku ploch polního hospodářství a pastvin klášterních dvorů a vesnic nepřestal ani v její vrcholné barokní podobě prostupovat les. Síť cest, která propojila sídla a zpřístupnila obhospodařovanou krajinu dokázal barokní symbolismus v příhodných situacích využít jako organizující princip krajinné scénérie. Umístění soch, drobné i monumentální architektury zviditelnilo duchovní rozměr krajiny, který ani při svém hospodářském úsilí cisterciácký řád nespouštěl ze zřetel. Plaská krajina tak doposud, i přes zásahy novější doby, představuje vzácně vyvážený systém, který názorně ilustruje podstatný rys evropské kulturní krajiny: uvážlivé využívání vynalézavě rozvíjené s respektem k místním podmínkám a sdíleným duchovním hodnotám.

Současnost nabízí technická řešení, z nichž některé již svým měřítkem přesahují vše, co člověk v krajině dosud vytvořil. Patří k nim i způsoby získávání obnovitelné energie. Je přirozené, že toto téma vyvstalo i v souvislosti s otevřenou krajinou kolem Mariánské Týnice. Vzniká záměr vybudování „větrného parku“. Nejpozoruhodnější krajinná scénérie plaské cisterciácké krajiny s linií poutní cesty směřující k dominantě obnovené kupole kostela je i v důsledku tohoto záměru ohrožena tím, že role Mariánské Týnice jako fyzického i duchovního středu nejvýznamnějšího krajinného obrazu by byla popřena naprosto nesrovnatelným měřítkem technických děl v bezprostředně následujícím obrazovém plánu. Doba plnáší dilemata, jejichž řešení nejsou snadná. Veřejný zájem na získávání čisté energie je stejně legitimním veřejným zájmem jako zájem na uchování hodnot kulturní krajiny, zvláště v případě, že se jejímu významu dostalo i mezinárodního uznání a celoevropského ocenění. Domníváme se, že tato situace plně opodstatňuje bedlivé zvážení možnosti modifikace uvažovaného řešení na základě komplexních analýz zájmového území, a to nejen z hledisek technických, ale i kulturních, přírodních a krajinných. Jsme přesvědčeni, že kvalitní analýza potenciálu území zejména z těchto hledisek může otevřít cestu k přijatelnějším řešením. Bylo by jistě žádoucí, kdyby tradice zodpovědného a kultivovaného hospodaření našla své pokračování v současném zacházení s krajinou a v úvahách o její budoucnosti.

Proto doporučujeme, aby byly hodnoty kulturní krajiny okolí Plas a Mariánské Týnice zhodnoceny a zohledněny v aktualizovaných či nově připravovaných územně plánovacích podkladech, zejména v Zásadách územního rozvoje Plzeňského kraje. Pro toto cenné území doporučujeme vypracovat územní studii krajiny a zhodnocení krajinného rázu, které by mohly sloužit jako podklad pro vyhlášení přírodního parku. V úvahu rovněž přichází rozšíření současně (krajinné) památkové zóny Plasko o další jádrová území cisterciácké krajiny.

za vedení Fakulty architektury, ČVUT Praha,
děkan doc. Ing. arch. Dalibor Hlaváček, Ph.D.

Vedoucí Ústavu krajinné architektury, FA ČVUT Praha
Ing. Zuzana Štemberová

Vedoucí Ústavu památkové péče, FA ČVUT Praha
doc. Ing. arch. Tomáš Efler

Na přípravě Memoranda se podíleli:

za Ústav památkové péče, Fakulta architektury,
doc. Ing. arch. Milena Hauserová, CSc.

za Ústav krajinné architektury, Fakulta architektury, ČVUT, Praha
Doc. Ing. Klára Salzmann, Ph.D.
RNDr. PhDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D.

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

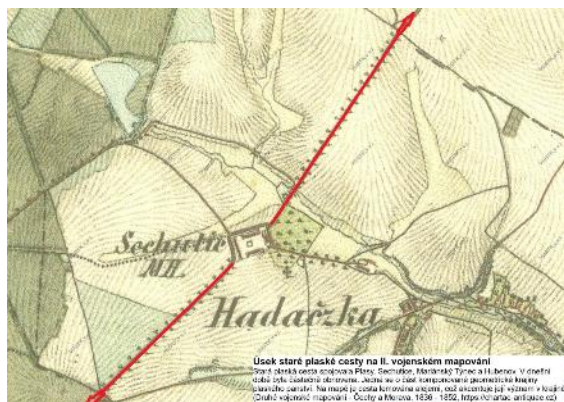
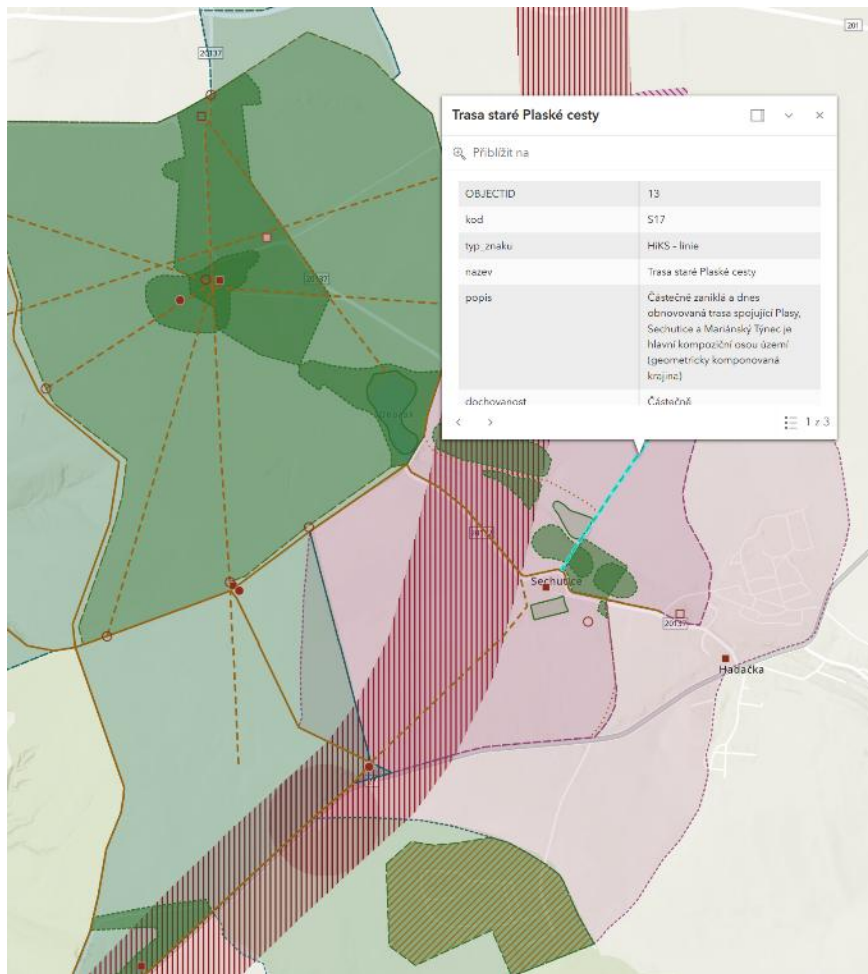
FOTOVOLTAICKÉ ELEKTRÁRNY

ANTROPOGENNÍ OHROŽENÍ

FOTOVOLTAICKÉ ELEKTRÁRNY

Antropogenní ohrožení

Trasa staré Plaské cesty

Antropogenní ohrožení	Popis
Vysokorychlostní trati (VRT)	---
Silniční stavby	Případná novostavba silnice první třídy v okolí dvora může ovlivnit i kontext staré plaské cesty (cesta s alejí uprostřed otevřené polní krajiny), byť přímý zásah není reálný. Míra rizika je aktuálně slabá .
Větrné elektrárny (VTE)	Částečně znovuoobnovená cesta prochází v polích, otevřenou zemědělskou krajinou Kralovicka. V případě umístění VTE v otevřené zemědělské krajině mohou být výhledy z cesty (na krajinné dominanty) značně ovlivněny, stejně jako celkový charakter barokní krajiny plaského panství. Část cesty navíc vede územím ochranného pásma kulturní památky. Míra rizika je středně silná až silná .
Fotovoltaické elektrárny (FVE)	Částečně znovuoobnovená cesta prochází v polích, otevřenou zemědělskou krajinou Kralovicka, kde je umístění ploch FVE reálné. V případě umístění FVE v otevřené zemědělské krajině mohou být výhledy z cesty (na krajinné dominanty) značně ovlivněny, stejně jako celkový charakter barokní krajiny plaského panství. Část cesty navíc vede územím ochranného pásma kulturní památky. Míra rizika je středně silná až silná .
Vodní díla	---
Ostatní technická infrastruktura	Teoretické vedení technické infrastruktury (VN, VVN, produktovody) v okolí cesty může ovlivnit její kontext či bezprostřední okolí, a to především vizuálně. V dálkových průhledech se také může projevovat negativně (zakrytí emblematických pohledů z cesty). Míra rizika je slabá až středně silná .
Povrchová těžba nerostných surovin	---
Plošně rozsáhlé zastavitelné plochy	---
Periferizace, degradace území, opouštění území	Cesta může být neudržována, odstraněna (rozorána), tj. opět zaniknout (alespoň částečně zaniklá byla a je nyní obnovována). Protože se jedná o nově obnovovanou cestu, je míra rizika slabá .
Nové formy zemědělství	Nové formy zemědělství by mohly zasáhnout do krajinného kontextu zemědělské krajiny vrchnostenského dvora. I kdyby neohrozily trasu vlastní cesty, mohou znehodnotit její krajinařský význam (např. plocha agrivoltaiky směrem k Mariánské Týnici). Míra rizika je aktuálně slabá .
Ostatní	

Doporučení: Stará plaská cesta byla nedávno obnovena. Jedná se o nový projekt, v jehož realizaci je vhodné nadále pokračovat (péče, údržba, doplňování uhynulých výsadeb atd.)

Určení míry potenciálního rizika pro daný znak

Potenciálně rizikové existující záměry vč. odkazu na příslušnou dokumentaci

Plochy a koridory dopravní a technické infrastruktury

Přiblížit na:

OBJECTID	10
kod	OH1b
typ_kod	3.000000
typ_nazev	Plochy a koridory dopravní a technické infrastruktury
kod_UPD	CNZ
popis	Koridor pro přeložku silnice I/27 vymezený v územním plánu Kralovice (Úplné znění Územního plánu Kralovice po vydané změně č. 7).

3 z 3

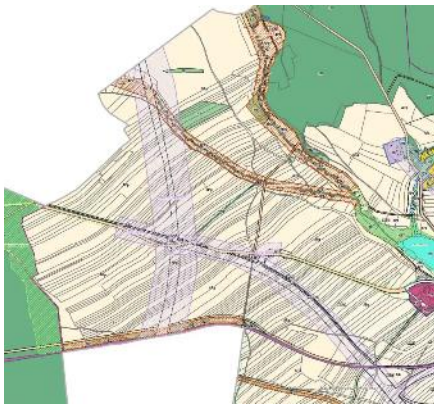
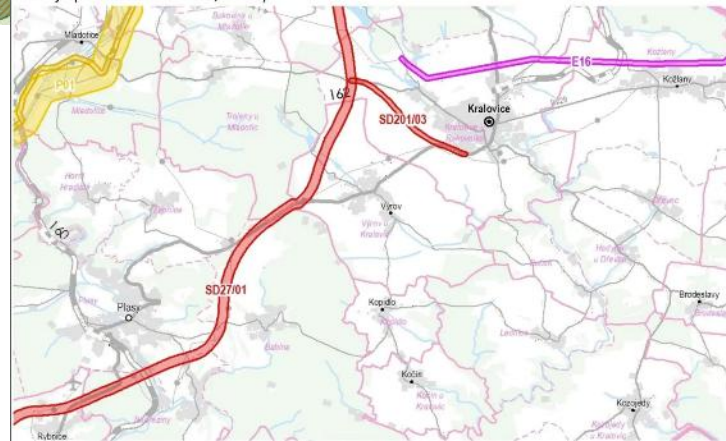
popis

Koridor pro přeložku silnice I/27 vymezený v územním plánu Kralovice (Úplné znění Územního plánu Kralovice po vydané změně č. 7). Koridor převzatý ze zásad územního rozvoje.

ohrožení

Narušení krajinné struktury, možné ohrožení vizuálního uplatnění dvora Sechutice, soustavy historických kompozic (KH2, KH6, KH7, KH12 ad.), vyhlídkových míst a drobných staveb (např. SS3, HR1) a komponované krajiny.

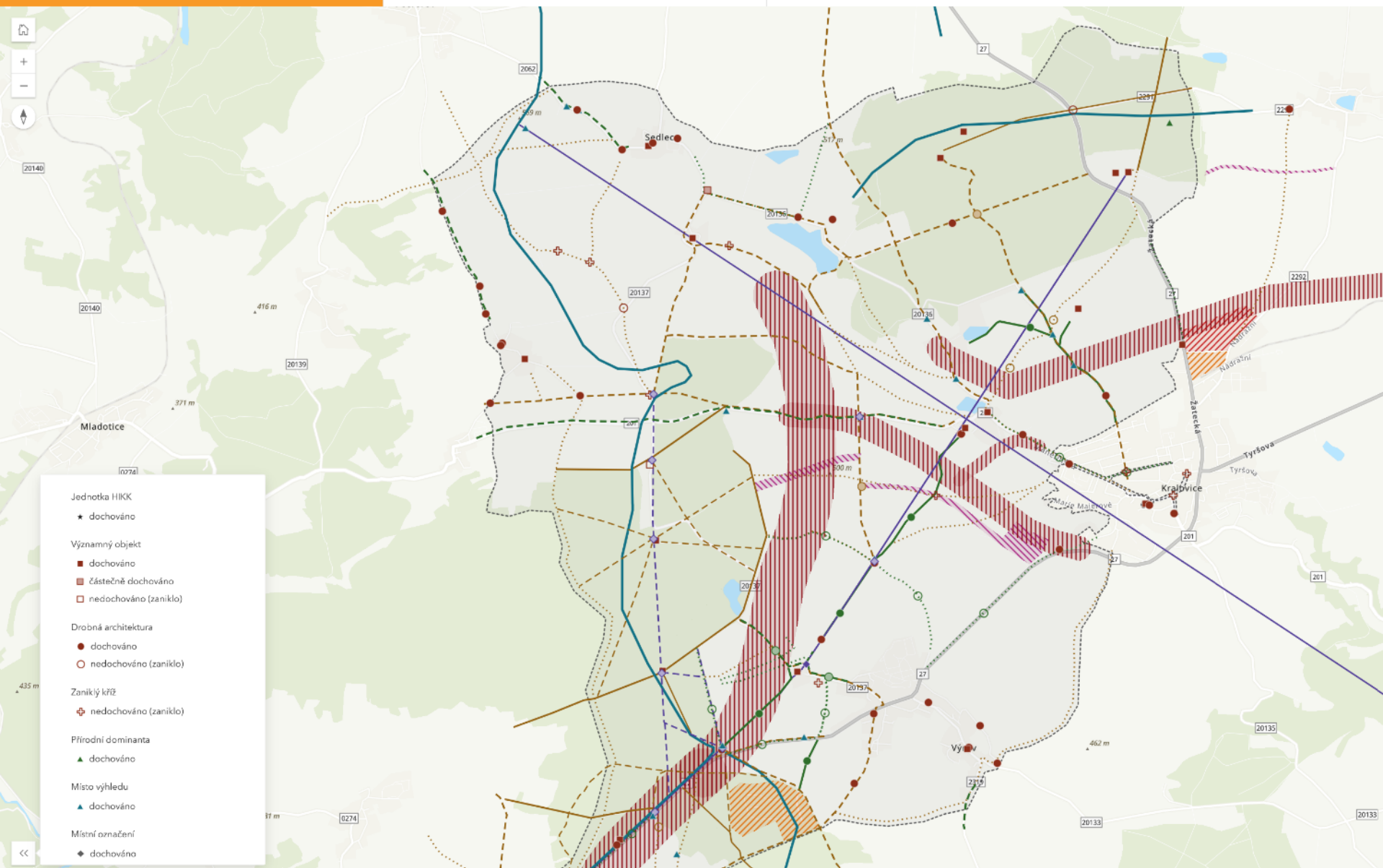
Výřez z výkresu A2 – plochy a koridory nadmístního významu (Úplné znění Zásad územního rozvoje po Aktualizaci č.3, 2023)

Komponovaná krajina poutního místa Mariánské Týnice a Staré plaské cesty

1

Krajina vrchnostenských dvorů a krajina obor a lesů

Plasko představuje unikátní kulturní krajinu pod tlakem řady ohrožení antropogenního původu...

Pokud do konce dekády AI, která vytvářela tuto vizualizaci, nezničí lidstvo, stojí za to takovou krajinu zachovat i dalším generacím...

ČVUT
ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE

DĚKUJI ZA POZORNOST

